

beant in confessione specificari, tanquam diversa peccata. Tum tandem quia etiam plures peccata confitentur in abstracto, ut dum dicimus nos comisissi fornicationem, lodomam, bestialitatem &c. ergo opus non est, ut semper illud confiteatur in concreto.

61 Postremò ad hanc tertiam difficultatem aliam quoque assert solutionem Baldellus lib. 2. d. p. 11. n. 16. & ut explicet, quomodo de privato rectitudinis debito sit deriva in peccatis per excessum, & defectum contra eandem virtutem, adhuc doctrinam superioris n. 42. ex ipso relatum, quia antebarat explicare capaciter rectitudinis in odio Dei, & alii actibus intrinsecis malis. Sed quia scilicet illius doctrina jam ostenta est ibidem n. 43. non alio hic indiget examine praedita telponio.

ARTICULUS QVARTVS.

Quarta difficultas, de peccatis omissionis, & commissionis eidem variis oppositis.

62 Quarta Difficultas est, quia ex nostra sententia sequitur peccatum commissionis, & omissionis contraria eandem virtutem specie non distingui, & ita odium Dei, & omissionis amoris ipsius, que sunt contra charitatem; & heres, ad omissionis actus credendi, que sunt contra fidem, non distingui, si quidem important privationem honestatis, tunc rectitudinis unius, & ejusdem virtutis; consequens autem est filius, qui occidit Deum, & non amare cum teneris; heres, & omissionis actus credendi; pliisque specie different, & illa sunt longe priora istis: nam heres facit infidelem, non autem omissionis actus credendi.

Primum responderi potest, negando consequentiam, ad probationem dicunt; valde diversa est privationes peccati omissionis, & commissionis; primo quia privatio, qui est in omissione, est privatio actus, qui debet esse in potentia; privatio vero, qui est in commissione peccato, non est privatio actus, sed privatio rectitudinis; & quem debet esse in actu. Deinde quia privatio, qui est in omissione, immediata subiectatur in potentia, quae debet elicere actionem, qui privat, privatio vero, qua est in peccato commissionis, immediate subiectatur in ipso actu. Tandem quia privatio, qui est in omissione, est contra preceptum affirmativum, quo homo debet aliquid facere v.g. audire missam, privatio autem, qui est in peccato commissionis, est contra preceptum negativum, qui tenebatur aliquid non facere, scilicet non furari. Hac tamen communis telponio Lezana, Beccani, Haecqueti, & aliorum paucis, ex nullo capite factis; Non exceptio, quia ut dictum est, in violatione precepti affirmativi, v.g. audiendi missam, rectitudine debita non est actus ipse, qui debet esse in potentia verbi gratia auditus misse, nisi materialiter; sed conformitas nata super hunc actum fundari, aliquo auditus missae, scilicet ordine ad legem efficit formaliter bonitas; unde malitia formalis omissionis contra precepta affirmativa non est ipsius actus omissionis, sed privatio super ipsam fundata conformitatis, quae in actu omissione nata est fundari; pro quo videlicet elegantem doctrinam ad declarandum d.p. cit. Metaph. n. 308.

Nec ex secundo capite, nam ex hac ipsa doctrina nunc tractata iam patet fallitur esse privationes, quae est in omissione, immediata subiectari in potentia, inquit si est in omissione, jam non est immediata in potentia, sed mediante ipsa omissione, ut dictum est supra n. 34. cum quia hoc etiam admissum, id non sufficit ad inferendam specificam distinctionem inter peccata omissionis, & commissionis, quia ut docet Scot. I. d.p. 22. q. an. infra C. Negatio est unius, vel diversa rationis, non quia est obiectus unius, vel diversa rationis, sed quia opponitur affirmationi unius, vel diversa rationis. Nequidem ex tertio capite, quia licet sint contra duo precepta, unum affirmativum, & alterum negativum, quando tamen idem est motivum formale ferendis illa, sed leviter nampè proxime eandem rectitudinem, tunc illa precepta non sunt specie diversa; quia diversitas preceptorum, atque dictaminum specifica attenditur penes obiecta formalia, de quibus dantur: & circa quae veritantur, bac propriece peccata contra illa precepta non erunt specie diversa, quia unumquodque datur a servanda eandem rectitudinem, que idem potest omissione, & commissione fave posse, & negative, verum tamen illi intra eandem species peccatum commissionis gravius esse peccato omissionis, quia decimare a lege magis obligante deterrit eis, ceteris autem paribus a toto genere preceptum negativum magis obligat, quam affirmativum, quia obligat ad semper, & pro tempore.

Secundum responderi potest, peccata omissionis, & commissionis, quando sunt contra eandem virtutem, esse ejusdem speciei in esse moris, licet in esse natura pliisque specie different, quia idem motivum ferendis illa duo precepta, in quo calo pluralitas preceptorum non multipelet specie peccata, respondit approbavi d.p. cit. Metaph. num. 319. Sed tunc

est difficultas, an in confessione aperiendum sit peccatum fuit commissionis, si enim hoc peccata non differunt specie quando sunt contra eandem virtutem, opus non erit id explicare, cum non teneamus in confessione aperte, nisi circumstantias speciem mutantes. Autor controver. inter Scotitas controver. 37. in fine inquit in confessione id aperiendum esse; nec sufficiere dicere non amat pro tempore, quo tenebat, quia post sunt duo numero distincta peccata, cum possint esse duo actus interiores peccaminos, unus, scilicet, qui voluntas vult omisionem amoris Dei; alter quo vult odium ipsius. Hoc tamen ratio non convictus, ut in confessione teneamus aperte peccatum suisse commissionis; quid enim refert, quod sint duo numero distincta peccata, ut specie debeat, & explicari, velut duae peccata specie diversa? ut enim explicit binarium numerum peccatorum, sufficiet dicere bis graviter peccavi contra virtutem charitatis non explicando, nam omitendo, vel committendo. Itaque dicendum est ex loco. Merab. quod si tenetur opinio, nos obligatos non esse ad confitendum circumstantias etiam notabiliter aggravantur inter eandem speciem; consequenter dicendum est in alato casu nos non teneri exprimere quod peccatum fuerit commissionis, si vero apposita opinio teneatur, que videtur tuor, & probabilior falso loquendo de circumstantiis, que te tenueris ex parte obiecti; dicendum est consequenter exprimendum esse in confessione, quod peccatum fuerit commissionis, adhuc tamen inde non inferri peccatus omissionis, & commissionis essentialiter inter se differre, quemadmodum neque different essentialiter duo peccata commissionis, quorum unum habeat circumstantias notabiliter graviores alios; Et si teneant quoniam plures actum exterrit nullam malitiam addere internu specie, vel numero diversam, tamen volunt esse necessari confitendum. Verum quia falsi urgente videatur, quod infidelitas, que est positiva disfides rebus fidei, facit infidelem, omisso autem actus fidei in tempore debito non facit non credentem esse infidelem, unde inferri videat peccatum commissionis, & omissionis, etiam quando sunt circa eandem virtutem differe essentialiter, ac esse diversa specie.

Tertio responderi potest, si teneamus, quod una, & eadem virtus possit fundare precepta specie diversa, unum affirmativum, aliud negativum, ut tener Valquez d.p. 98. n. 3. quod proxime non referatur ad conservandam eandem virtutem rectitudinem; nunc sufficiet potest omissionis, & commissionem contra eandem virtutem esse peccata adhuc specie diversa. Hoc autem sic explicari potest; quia peccatum non est privatio rectitudinis habitualis ipsius virtutis, cui opponitur neque ex hoc capite peccata postulant distinguere ex rectitudine virtutum quibus opponuntur, quia non sunt privationes rectitudinis habitualis carum, sed ex privatio rectitudinis actualis, id est, conformitas ad unum, vel plura dictamina, & precepta eiudem virtutis specie diversa; & ita optimèflare poterunt plura peccata specie diversa omissionis, & commissionis contra eandem virtutem; licet enim illa precepta, & dictamina sint circa idem materiales obiectum eiudem virtutis, non tamen circa idem formale, neque secundum eandem rationem, ut continet in exemplis alias de odio, & non amore Dei: heres, & omissionis actus credendi; quando verò omisso, & commissione opponuntur eidi ut ieiunum eandem rationem formata, ut contingit in commissione futi, & omissione restringit, quia utrumque opponitur iustitia, & cetera precepto, quod dicitur antiquice posse dñi quod sum eftant non sunt peccata specie diversa. Et ad speciales explicari potest; quod modo preceptum affirmativum amoris Dei, & negantium odii possint efficienter differe, etiam si circa eandem charitatis virtutem veritatem, id est ut inferni possit utrumque peccatum contum illa precepta commissionis unum, omissionis alio, diffeat essentialiter, quia non enim sequuntur nisi idem amorem. Deinde, atque ipsum propter sui bonitatem non odio habere, tamen formaliter differunt, nam lex negariabit prope obiecto formaliter plam malitiam obiecti, quemadmodum lex affirmativa respicit bonitatem amoris, & licet autem bonitas, & malitia different formaliter, ita & odium unius, & amor alterius.

Quia doctrina adhuc confirmari potest, quia odium est appetit, & diligens, acquisitum generans, & contraria amoris, & iugundis generans, etiam ergo actus odii, & actus amoris, & iugundis generans, etiam ergo actus odii, & actus amoris habent diversum modum tendendi, & divergunt obiectum formaliter, alia idem formaliter est nolle malum, & velle bonum, idemque experientur per unum, & aliquotum actum; ex quo patet, quod quamvis preceptum affirmativum amandi Deum, & negantium unum de illo non odio habendo ad idem materiale obiectum virtutis charitatis pertinere, illudque habent pro obiecto remoto; habent tamen diversum obiectum formale, & proximum.

QUESTIO TERTIA.

An de ratione peccati sit esse contra legem, vel à lege prohibitum.

65 In precedentibus dictum est peccatum esse privationem re-

et inuidinam debita inesse actu; nunc refutat explicare, unde oritur hoc debitus, & an sit necessarius ab aliis lego- bligante natum rationalem ad sic, vel sic agendum, vel omitendum; id est, inquit inquis, an de ratione peccati sit sic contra legem, sicut in determinate sumptu, ita ut antecedenter ad quicunque legem peccatum non sit formaliter peccatum, nec malum in genere mortali. Pro majori vero intelligentia sensus questionis recolenda sunt, quae diximus d.p. preced. q. 4. art. 1. de bonitate, & malitia objectiva, etiam ex ibi dictis penitentialis resolutio hujus questionis; diximus autem ibi legem propriam dictam, quae dicitur imperans, esse voluntatem eius qui prætest populo, debite promulgata cum intentione obligandi subditos, ut habeant tract. de legibus, aque idem ad voluntatem spectare potest, quam ad intellectum; Insuper diximus ibidem, quod licet lex naturæ, & lex naturalis confundi- fiantur, propter lex naturalis fecundum à lege positivam, quae est libera, upore à iusta Legislatoris voluntate dependens, ramen in rigore loquenda non iuri idem, etiam lex naturalis, cum sit propriam lex, in ratione legis principalius importat, actum voluntatis; præsupponit tamen iudicium intellectus judicantis de convenientia terminorum, vel inconvenientia, quia dictor lex aeterna, prout est in mente divina: naturalis vero, propter propriam lex, neque vim legis habet obligans, qui non est imperans, sed tantum indicans, & est regula, cui actus conformati- mari debet, ut naturaliter rectus dicatur, seu in genere naturæ; haec vero regula est iudicium intellectus illius, qui est melius rationis naturæ, nempe divini ex Scoto: quilibet 18. infra C. quod quidem formaliter derivatur ex natura rerum, & terminorum: principiati vero ab ipso intellectu divino, qui iudicaria est, ut idem docet L. d.p. 43. ut veritas hujus propositionis, Deus est amans, pender formaliter ex natura terminorum, principiati vero ex intellectu divino, qui iudicari ita est, quod iudicium dictari non indicans, unde actum odii Dei, etiam illa sublata, multo non efficit peccata, vel quia coram prohibito, aut deformitas erat ignorata; tamen cum Paulus generaliter loquatur, melius explicatur, ut docetur, nulla existente legi nullum futurum peccatum, prout ex aliis locis colligitur, ut ad. Corin. 7. virtus peccati lex, & 1. o. 3. peccatum est iniquitas, ubi grazia habet, declinatio a lege, & quidem in his, & similibus locis sermo est de peccato in communione, & non tanto in contra legem scriptam, & sic loquendo de peccato contra legem scriptam, id est dictum tale, quia per illam prohibitum, in similitudine deduci potest, quod nulla existente legi in universum accepta per possibile, vel impossibile, seu nullo modo cognita, nullum universaliter esse peccatum. Deinde probatur ex Patribus, quorum alii dicunt peccatum esse contra legem Dei, eti illius violationem, inobedientiam legis, quomodo peccatum loquitur Augustinus, ut ceteros faciam, folia rerum natura considerata, non potest illa dicuntur inconveniente, ac veluti inchoata etiam in genere naturae, nam ad eum complementum adhuc requiritur iudicium divini intellectus.

66 Sensus ergo qualiter est, an de ratione peccati, & malis moratis sit esse contra legem propriam dictam; ita ut omnem peccatum id est sit, quia contra legem, & à lege prohibitum; quia in re tres extant opiniones, doce extreme, & una media: Prima extrema, negat omnem peccatum esse tale, quia contra legem, affectus quedam est proibita a lege, & quia natura sua omni legi leuita sunt, malum, id est in actibus iniquitate, qui dici solent in tristis malo, uti sunt odium Dei, blasphemia, mendacia, statu dari malitiam moralam antecedenter ad omnem legem; ita Suarez de auctis humanis tract. 3. d.p. 9. sect. 1. Valquez d.p. 97. q. 4. Attigala d.p. 19. sect. 1. Amicos d.p. 1. sect. 1. pro qua citant Riccardi Durand, Gabriel, Rubion, Greg. Cajet. Medic. ex precipue Scotum nostrum in ea trahere nuntiorum 3. d.p. 27. q. nn. Sed ista questione, & s. ad questionem. Secunda intentio extrema alicui ex adverso malitiam mortalium omnium actuum humanorum ita ex voluntate Dei & lege Superioris os probitatis attendi debet, quod illis omnibus ab extrinsecis adversari, ita ut fecit Deus prohibitus odium sui, blasphemiam, mendacium, & id est mala sunt: ita potius est contra illos præcepere, & cunctis affectus moraliter boni; pro qua citant Ocham 3. d.p. 19. ad 3. dubium, Almain. 3. moral. cap. 15. ubi tenet Deum posse tollere decalogum, opposita date præcepta, & sequitur ex nosfis Faber de penitentia d.p. 1. cap. 6. Alii denum media via incertus dixerunt, utique omne malum mortale id est tale formaliter, quia contra legem, & à lege prohibitum, sed non ob id posse Deum dispartare in perficio, blasphemia, mendacio, & alii contra primam tabulam præcepta commissis, quae est opinio ve-

rit, & communior inter Scotitas, & Thomistas, ita Vulpes d.p. 1. 27. art. 3. Averro. quest. 18. sect. 23. Salas tract. 13. d.p. 2. c. 3. 4. Hacque tract. de peccatis contra legem, & alii Recen- tores palliis afferentes malitiam peccati a qualis consistere in contrarietate ad legem.

ARTICULUS PRIMUS.

Desidit Quæstio.

Dicendum Primum, de ratione peccati, & mali moralis est 67 peccatum fave philosophicæ, sive theologicæ consideratum tale formaliter, quia prohibitum, ita ut per possibile, vel im- ignotetur, peccatum non amplius est peccatum formaliter, tam loquendo de peccato philosophico, quia malitia non cognoscitur, autem peccatum theologicum, cujus malitia non cognoscitur, nisi dependenti a revelatione, & quatenus supernaturale, & per Scripturas nobis innoteatur, ut nimis offendit, Dei, aversum a Deo, impeditivum glorie, & dispositivum ad panam aeternam ex Scoto 4. d.p. 14. quest. 2. B. Peccatum vero philosophicæ consideratum est, cujus malitia ex natura alibus cogniti potest, quemadmodum ex naturalibus potest detectari, ut virtutis naturali contrarium, quomodo omnes naturaliter agnoscunt malum esse fugiendum, ac eo ponendum. Conclu- sio est expresse Scot. 1. d.p. 37. q. 3. corredo igitur, ubi docet peccatum considerare in privatione, quia voluntas debitor est omnem actum suum elicere juxta preceptum divinum, & a. d.p. 50. q. 1. S. de secundo, ubi quodcumque peccatum debet esse peccatum, quae est contra legem, & preceptum divinum: & etiam Bon. 2. d.p. 35. dub. 4. & videtur euam D. Thome part. 2. q. 6. art. 6. ad 4. q. 4. 100. art. 8. ad 2.

Primum probatur ex Sacra Scriptura Romana. 3. per legem con- gressu peccati: & cap. 4. ubi non est lex, neque præscriptio, & c. 7. peccatum non cognovit, nisi per legem, qui loca licet cum Anselmo interpretari possint de lege scripta, incepit Mota, et quantum illa sublata, multo non efficit peccata, vel quia coram prohibito, aut deformitas erat ignorata; tamen cum Paulus generaliter loquatur, melius explicatur, ut docetur, nulla existente legi nullum futurum peccatum, prout ex aliis locis colligitur, ut ad. Corin. 7. virtus peccati lex, & 1. o. 3. peccatum est iniquitas, ubi grazia habet, declinatio a lege, & quidem in his, & similibus locis sermo est de peccato in communione, & non tanto in contra legem scriptam, & sic loquendo de peccato contra legem scriptam, id est dictum tale, quia per illam prohibitum, in similitudine deduci potest, quod nulla existente legi in universum accepta per possibile, vel impossibile, seu nullo modo cognita, nullum universaliter esse peccatum. Deinde probatur ex Patribus, quorum alii dicunt peccatum esse contra legem Dei, eti illius violationem, inobedientiam legis, quomodo peccatum loquitur Augustinus, ut ceteros faciam, folia rerum natura considerata, non potest illa dicuntur inconveniente, ac veluti inchoata etiam in genere naturae, nam ad eum complementum adhuc requiritur iudicium divini intellectus.

68 Respondet Amicus cum Valquez predictis omnes auctorates intellegi de facto, nam de facto nullum est peccatum, quod non fit lege divina prohibitum; arque hoc facit esse illud ad Scripturam, & Patres, qui de peccato loquuntur, prout de facto est, & secundum omnes circumstantias, quas includit, inter quas potissimum est prohibito Dei ratione ejus omne peccatum, de facto inobedientiam generaliter inobedientiam contra Deum; Secundo aut intelligi posse de lege naturali, & eterna non inducere per le novam obligationem, sed ostendente tantum ma- litiam obiecti, & naturale debitum hominis illud virandi, unde recte sequitur a posteriori, sublata lege naturali, feu dictamine rationis obiecti malitiam obiectende, tolli peccatum, non quidem per le novam obligationem, sed ostendente tantum ma-

non cognoscimus, nisi medio dictamin rationis. Qnod ali brevius dicunt hec omnia intelligi posse identice, & concomitantem, non vero causaliter; quia re vera omne peccatum est contraria legem, & quod non est contra legem, non est peccatum; & nōcūs actus peccaminosus, ut loc. cit. contendit Ovidius, potius enim concipi debet per ordinem ad naturam rationalem in actu secundo, id est, in ordine ad rationem proponentem divinam legem, humanam, vel naturalem; hoc autem modo disconvenientia non bene concipi per modum ordinis positivi, & contrarietas ad legem, aut calorem proponentem legem, sed potius per modum recessus, & defectio nis, ut legem, quo pacto explicata disconvenientiam non importat relationem ad quam possumus, sed solam privationem convenientiae, & conformitatis ad legem, quod amplius declaravī dīp. præc. nū. 161. Tum quia quando etiam concederemus hanc relationem disconvenientiam ad naturam rationalem importare ordinem positivum disconvenientiam ad ipsam secundum le fumptam ac veluti in actu primo: non adhuc in alia relatione statu debet malitia formaliter, sed potius in illa op positione cum dicamine rationis, quod validē probatur etiam ex concessis al. Ovidii. Inquit enim ratione hujus oppositionis actuū fundare formalem disconvenientiam ad naturam rationalem, ita ut si hanc oppositionem actualē non habetur cum dictamine rationis, non dicere formalem dissonantiam ad naturam rationalem, sed tantum fundamentalē, & materialē; si ergo praedita oppositio actuū cum dictamine rationis, velut cum legi, tedit eam dissonantiam formalē, & a eam constituit formaliter malum, & peccaminosum, ut al. Ovidii. hinc manifeste ostendit debet malitia formaliter praeceps in tali oppositione cum lege confitire: non autem in disconvenientia actionis ad naturam rationalem, nisi materialiter, & fundamentaliter; ergo etiam juxta Adversariorum principia nequit concipi in actu morali, disconvenientia ad naturam rationalem fine oppositione cum lege.

Hac reiponso similis est illi, quam dabant Adversarii superius num. 4. testimoniis Patrum defensionem, & explicantium peccatum per privationem, dicebant enim Patres explicuisse formaliter peccati per privationem veluti a posteriori, iupot nos: non sicut. Sicut ergo hanc explicationem ibi exclusimus omnino impropriam, quia cū Patres dicunt malum nil aliud est quam privationem boni; planè interpretari non possunt, quod loquuntur tantum manifestative, & a posteriori, ac concomitantem, tunc propulsio contradictionis estet vera, quod, filicet, praeter privationem est formaliter aliquid aliud, & mirum est, quod Patres omnes formaliter peccatum inquietes, numquam illam assignarent, sed tantum per accidentes, & a posteriori illam indicentes, ita inquit, in proposito eodem modo recte debet allata interpretatio: cum enim omnes explicent formaliter peccati sive philosophice, sive theologice considerari per oppositionem ad legem: mirum est, quomodo omnes locuti sint a posteriori, & concomitantem, nullus formaliter, & a priori, ac casualiter; & cū Aug. dicat neque peccatum erit, non divinitus invenitur, non sit, utique exprimit significativa dictio peccati sive peccatum praeceps, quia prohibitus; atqū ita non tantum concomitantem, & a posteriori locutus est, sed formaliter, & a priori; etenim D. Aug. ibi non loquitur de eo, quod veluti per accidentem peccatum concomitantem, sed ait agnoscere rationem formaliter, propter quoniam actus est peccatum, quia est formaliter malum sive malus antecedenter ad prohibitionem, & non praeceps, quia prohibitus, jam non assignaverat veram, & praeceps catinam malitiae formalis peccati.

Neque video, quomodo potuerit Averla hanc solutionem approbare, cū in 3. conclusione statuerit formaliter loquendo de bonitate, & malitia moralis, omnes actus esse bonos, vel malos in genere motis per conformatitatem, vel disformatitatem ad legem aternam; & quoniam conclusione 4. dicat actus intollerabiles bonos, vel malos esse antecedenter tales ad legem aternam; explicat tamē ibidem, cū intelligendum de bonitate tantum, & malitia fundamentali, non vero formalē; falsō ergo dicit, quod cū Patres explicant peccatum per oppositionem ad legem, & ejus malitiam ad prohibitionem, debet intelligi concomitantem. Luxa phasim Angulini loquitur etiam Ambrosius lib. de Paradiso cap. 8. cū inquit, Quod est aliud peccatum, nisi legis divine prevaricatio, & calefacere preceptorum inobedientia, si autem malitia formalis est in actu antecedenter ad legis prohibitionem, male diceret peccatum aliud non esse, nisi divina legis prævaricatio; nam esset aliquid aliud peccatum in actu omnem legis prohibitionem, cui tantum concomitantem adveniret ipsa legis prævaricatio; latus ergo patet hanc interpretationem esse omnino exortam, & verbi Patrum profectam violentam.

Hac Patrum, & Scripturam testimonia adeo sunt expressa, ut Ovidius, tr. 4. controv. 4. p. 47. 2. quamvis concl. 8. teat cum Valquez malitiam formalis confitere in dissonantia, sed disconvenientiam ad naturam rationalem secundum le fumptam nihilominus conclusione 9. addere cogant malitiam formaliter essentiale oppositionem cum dictamine rationis, quod ait vel esse formaliter legem, vel in ipso includi, velut in participatione legis aternae, id est in inquit affectu ob innumeris Patrum testimonio, qui peccatum definit per oppositionem, sed disconvenientiam cum lege, quorum plurimi ibi adducti resiende nonnullas Valquez expostiones, & nū. 47. ait ratione hujus oppositionis cum lege fundare actuū formalem disconvenientiam ad naturam rationalem taliter, ut si hanc oppositionem cum lege actus non habaret, non dicere formaliter dissonantiam ad naturam rationalem; sed tantum posset dicere dissonantiam fundamentalē, seu apertitudinem; que non est formaliter dissonantia, nec reddit actionem formaliter malam, & peccaminosam, sed tantum materialiter, & fundamentaliter; Vnde quoniam malitiam formaliter ultimum confitatur, & explicetur per disconvenientiam ad naturam rationalem secundum le fumptam: addit tamē, quod hęc oppositionē ad rationis dictamen afficiens actionem est ratio fundālē formalem disconvenientiam actionis ad naturam rationalem, & id est hęc oppositionē (inquit) licet, non sit ultimum, per quod explicatur ratio formalis malitiae, essentialement tamē includitur in omni formalis malitia, & tanquam constitutivū unius extremi relationis, seu dissonantie, in qua formaliter malitia, confitit.

Respondet rursus Amicus cum Valquez concedendo, malum morale confitere in deviatione a regulis morum, negat tamē regulas morum esse tantum leges, sed etiam ipsam naturam rationalem: quo fit ut hac tantum manente, & reliquis legisubstatibus, adhuc ratio peccati maneret, quia maneat deviatio a prima, & potissima regula, quae est natura ratione-

nis, in ordine ad quam reliqua leges obligant. Sed Contraria, quia vel natura rationalis consideratur, ut nuda natura, & non subjecta alieni legi nec divina, nec humana, & sic omnino falso est, quod sit regula humanarum actionum; vel consideratur, non ut nuda, sed ut est subjecta legi divinae falso etiam falsitas cordibus nostris, & si utique dici potest regula morum, sed non nisi in virtute legi zeterna nobis inferte; ergo nequit discrepula humanarum actionum legis omnibus substatibus. Conf. quia Suarez. ipse tract. 3. dīp. 2. sett. 2. n. 11. explicans honestatem moralem per convenientiam ad naturam rationalem ut sit, ad id significare, quatenus recta ratione gubernari potest, sed natura humana nequit gubernari, nisi aliqua lege; quia ratione dicebat etiam Ovidius. cit. oppositionem ad rationis dictamen, quod ait habere vim legis, quantum est participatio legis eterna, est ratione fundandi in actu formalem disconvenientiam rationis ad naturam rationalem, & sine tali oppositione, actuū non dici natura rationali disconvenientem, nisi materialiter, & fundamentaliter; ergo etiam juxta Adversariorum principia nequit concipi in actu morali, disconvenientia ad naturam rationalem fine oppositione cum lege.

Præterea, ut arguit idem Ovidius, nulla potest dati malitia formalis formaliter peccatum constitutus abhīc judicio dicante actionem illam committendam non esse, sed reprehendente malitiam actionis, sed objecti; ergo cognitione oppositionis cum legē essentialiter requirit ad malitiam actionis. Dices cum Valquez requiri ad imputabilitatem, non ad rationem malitiae. Contraria ad imputabilitatem, non ad rationem malitiae, & consequenter malitiam formaliter sumpta vel dicit imputabilitatem, vel est principium essentialis ipsius, ut rationalitas subtilitas, & sicut non est peccatum formaliter lumpum, ubi deficit libertas, & imputabilitas, sic non est malitia formaliter lumpum, ubi libertas, & imputabilitas deficit. Denique si natura rationalis secundum le fumptam est lex bona, & male operandi, nullum effectum dicitur in bonitatē, & moralē; sicut enim respectu bonitatis naturalis, natura est lex, & ab illa habet, ut operatio sit bona naturaliter; ergo lex moralitatis aliud quidquam importabit, præter solam naturam rationalem; si ergo peccatum est legis prævaricatio, & legis transgressio, ut Scriptura, & Patres loquuntur, nomine legis debet intelligi, lex positiva, vel eterna, supra explicata; nec natura rationalis ponit potest regula morum, nisi concipiatur, ut his legibus subiecta; unde tunc actus est lex sufficient, objecto, fini, & forma; unde tunc actus est bonus naturaliter, quando habebit causam sufficientem operationis dispensat, à qua natus est esse; objectum convenientem, ad quod natus est terminari, finem debitam, in quem natus est ordinari, & formam debitam, scilicet determinatum modum, quo natus est fieri, his enim omnibus naturaliter perficitur actus; Quoniam vero malitia est privatio bonitatis, & privatio cognoscit per habendum; actus ille dicitur naturaliter malus, qui est privatus tali integritate, vel aggregatione convenientiū sibi naturaliter, vel aliquo ex illis, que nata sunt方便, ut pater v.g. volunti est actus natus elicere a voluntate; si eliceretur ab intellectu, vel alia causa naturali, esset malus naturaliter; similiter natus est terminari ad objectum sub ratione boni; si igitur terminaretur ad malum, esset malus naturaliter, & sic pariter dicendum de fine, & modo, sicutendo in genere natura.

Tertio probatur; objectum non refundit bonitatem, vel malitiam formalis in actu, nisi propter recta ratione proportionem voluntati, ut tale, sed non proportionis ad recta ratione, vel sic, nisi virtute aliquas legis a qua vel preceptum vel prohibitum est; ergo non refundit bonitatem, vel malitiam in actu, nisi aliquo modo nocatur prohibitum, vel preceptum ab aliqua lege. Major probatur, ea moralitas objectiva antecedenter ad aliquam rationem practicant non dat actu nisi honestatem, vel turpitudinem naturalem, ut constat ex dīp. præc. qu. 4. art. 1. minor probatur, quia aut bonitas, & malitia objectiva praecipiunt in objecto quanquam legem positi, ut pater de odio, & amore Dei; aut ex ea ortu duci, ut malitia eius carnium in die venierit; si obiectis istius secundi generis loquuntur, clarum est non refundere bonitatem, vel malitiam formalis in actu, nisi dependenter a legi positiva, ut Adversarii quoque concludunt. Si vero loquuntur de objectis primi generis, de quibus est tota difficultas, quoniam can non refundant dependenter a lege positiva, refundant tamen dependenter a naturali; quod probo, quia apprehensa honestitate objectiva amoris Dei, non moverit voluntas a recta ratione ad opus, nisi in virtute huius principi: bonum est preceptum: amor Dei est bonus; ergo prosequendus. Similiter apprehensa honestate objectiva odii, a recta ratione, moveatur ad fugam in virtute principii oppositi, malum est fugendum, odium Dei est malum, ergo fugendum; ut haec sunt duo principia in agibilibus, ex quibus unicum primarium, a generali preceptu legis naturale integratur, ex quo reliqua alia dependent: ergo quilibet actus est bonus, vel malus, moraliter, quia transit super objectum preceptum, vel prohibitum a lege. Conf. quia malum morale confititur, in recessu a proxima regula humanarum actionum, que est conscientia recte rati, conscientia nostra non est proxima regula, nisi quatenus proxime nobis applicat legem Superioris, quam sebe debemus, sive naturalis, sive positiva, divina, vel humana; & ea ratione non sit legis, ut patet ex ipsa legis definitione.

Demum, haec duo precepta, non habebis Deos alienos, non affumes nomen Dei cui in vanum, id est, non facies Deo tu reverentiam, fuit de lege naturae stricte ex Scoto cit. 3. dīp. 3. 7. D. quia sequitur necessariū, si est Deus, est amandus Deus, & quod nil aliud est colendum, ut Deus, nec Deus est facienda irreverentia; Sed Deus, secunda quacunque lege preceptiva est Deus; ergo propositiones illae, secunda quacunque lege erunt verae, & necessarie, ergo actus odii, & quicunque alii his propositionibus oppositum erit malus materialis, secunda quacunque lege, & id est nunquam poterunt dispensari, vel præcipi. Conf. quia illa dux propositiones secunda quacunque voluntate, & lege, habent veritatem, & evidenter ex terminis præcis: ergo actus illi oppositi sunt necessarii, & inreducibili naturaliter: probatur si lumen, num supponit quod sit naturaliter notum; unum tantum esse Deum ex 12. Met. sequitur formaliter, & necessariū alienum Deum non esse habendum ex hoc syllogismo: nihil quod non sit Deus est pro Deo colendum, vel habendum; alienus Deus non

non est Deus: itut alienus Deus non est habendus pro Deo: premissis huius dilipitio sunt naturaliter nota ante actum quicunque voluntatis, ergo & conclusio: Altera etiam propostio sic colligitur: summe reverendo non est irreverentia facienda, Deus est summe reverendus, quia summe bonus, ergo &c. Ratio hujus est, quia ut docet Scotus qus. 4. Prolog. Q. voluntas divina in ordine ad necessarium non est prima regula, sed est divinus intellectus, ut docet qus. 18. C. cui ex sua perfectione le necessarii conformat divina voluntas, & id est 1. dis. 36. qu. un. 5. contraria rationes cognoscendi. Inquit propositiones necessarii esse tales ex natura terminorum, & cognoscendi ut tales, independentes ex divina voluntate, alioquin necessarii non essent, sed contingentes: cum divina voluntas sit prima radix contingenter, & quicquid ex extra vult, contingenter velit. Pro hac conclusione vide Aretinum 3. sent. dis. 37. qu. un. art. 4. ubi tractat: an praecpta primae tabula sine dilipitio.

ARTICVLVS SECUNDVS.

Objectiones solute.

Contra primam conclusionem arguitur Primo, quod ab omnibus hac distinctione admittitur, quod alia sunt mala, quia prohibita, ut eius poni; alia vero sunt prohibita, quia mala, ut actus intrinsecus mali, odium Dei, blasphemia, mendacium, colligiturque haec distinctione ex D. Aug. de libero arbitrio, & ex dilipitione, quam cum D. Hieronymus habuit, amendacium in aliquo causa felicitum, & cumque admittere videatur Scotus 1. dis. 17. qus. 2. ergo dantur mala independentes a lege, qua secula adhuc essent talia. Respondeo, eam malorum distinctionem ab omnibus admitti in hoc sensu, quod dantur aliqua mala, quia praeceps verita fuit lege positiva; alia vero lege positiva prohibita, quia sunt mala hoc est, contra legem naturalem, & eternam; unde concluditur non dari pecuniam, quod non fit contum legem vel positivam, vel faltem naturalem.

Dices, ante omnem prohibitionem, sive per legem positivam, sive per naturalem, odium Dei est malum, & ante omnem voluntatem a Deo cognoscitur ut tale; ergo id est prohibitum, quia malum etiam ante omnem legem eternam, & naturalem; probatur a sumptum, secula omni lege amare Deum bonum est, ergo eum quoque odisse secula omni lega malum est. Respondeo, antecedens cum eius probatione verificari tantum in effe natura, non autem in effe mortis; nihil enim est bonum, vel malum formaliter in genere mortis, sine lege praecepiente, vel consiliente, aut prohibente naturali, vel positiva, unde Aug. lib. arb. cap. 7. at nibil esse iustum, vel legitimum, quod non ex lege eterna dervosum; igitur odium Dei, mendacium, dicuntur actus intrinsecus mali, non quia sunt ex natura sua in genere mortis antecedentes ad quicunque prohibitionem; sed quia secula quicunque lege proprieta, quae includit etiam actus voluntatis, cuius est obligare: adhuc habent aliquam malitiam naturalem, dilipitiam nempe ad legem naturam, quae est iudicium divini intellectus, quod dicitur lex minus presumpta, quia est tantum lex indicans, & judicans, non autem imperans ex dictis no. 65. huc autem bonitas, vel malitia formalis in genere naturae; potest dici radicalis, & fundamentalis in ordine ad genus mortis. Dices, antecedenter ad omnem legem etiam naturalem actus illi intrinseci mali sunt diftincti naturae rationali: eis autem diftinctamente naturae rationali est effe formalissimum malum etiam in genere mortis; ergo tales actus antecedenter ad omnem legem non tantum sunt mali formaliter in genere naturae, sed etiam in genere mortis.

Respondeo, cum dicitur actionem esse bonam moraliter ex ipso, quod est contentanea naturae rationali, & malam ex ipso, quod est difftentia, sumi debet natura rationalis pro actu secundo, scilicet, pro recto rationis dictamine, non pro actu primo, & radicaliter, scilicet, pro tota creatura rationali, que est radix omnis actus rationis: in calvo vero posito actus illi sunt naturae rationali difftentia non primo modo insperata, qui scilicet nulla tunc concipiatur lex eterna, ita nullum faret rectum rationis dictamen, quod est eius participatio: sed tantum secundo modo, quia privatum cum bono, quia secundum effe naturae perfectior, ut enim supra dictum est num. 65. odium Dei est malum in genere naturae, nra aliud est, quoniam secundum sui naturam in genere caue, formalis est actum dilipitienter essentialiter cum obiecto, & cum efficiente, cum obiecto quidem quia Deus est summum bonum, iteque nullum potest terminare actum odii: cum efficiente vero, quia cum rationis natura secundum se sit ordinata ad ultimum finem, secundum eum non potest inclinare ad ea, cum cum ultra fine repugnanti habeat: hoc enim modo explicanda est bonitas, ratione cuius non tantum dicuntur puram capaci-

tem habere ad fundandam malitiam formaliter dependentem a lege positiva superveniente, nam hanc quoque habent obiecta, que dicuntur praeceps mala, quia prohibita; sed etiam proximam aptitudinem in malitia naturali fundatam, quam non habent illa alia obiecta: unde in illo priori signo rationis, in quo cognoscitur a Deo actus odii per scientiam naturalem, inculgitur malus, & prohibitus aptitudinaliter, id est, apus natura, & dignus prohibiti prohibitione, que consistit in impetu liberatore Dei; & ita cognoscitur a Deo tunc cum ordine difformis ad legem prohibitem, veluti aptitudinaliter sumptum, quod Deus actus est habitatus pro secundo rationis signo, ut notat Hacquet. contr. 18. cit. in fine.

Secondum arguitur, quia ex nostra tentatione sequitur actum odii Dei potius ferocius, & finis culpa, quod est omnino falsum, ut confit ex concil. 1. lequa probatur, quia malitia talis actus pendet a prohibitione Dei, qui est actus liber, Rely. negando consequentiam obrationem altatam no. 76, ad probacionem dicendum, quod licet poterit Deus absolue non prohibere actum odii ex prohibitione, que sit per imperium libertum, & explicatur per verbum imperativi modi non occides, que est externa probabilitate per revelationem, & legem positivam a Deo latam tamen prohibere non potest ex prohibitione, que consistit in iudicio reprobante intellectus per modum indicativi, & in dispositio reprobatoria voluntatis, que prohibito explicatur per verbum indicativi modi, nolo mendacium, odium &c. & dicitur prohibito interior, quia licet ad extra nihil Deus dicat, vere tamen illi ea obiecta displicantur, & in hoc sensu Deus dicuntur necessario prohibere actus intrinseci malos, nec taliis probabilitate est liber, quia iusmodi reprobatio, & displicantur iuris actus necessarii in intellectu, & voluntate divina immediate regulati per scientiam simplicis intelligentiae: quia Deus cognoscit naturalem horum actuum malitiam, quia proinde, ut sic cognita, & representata necessario est displicere.

An infra Amicus, & Arriaga, & id est Deus aliqua necessario, aliqua libere prohibetur, quia ex parte prohibendorum precepit aliqua ratio necessariis Deum ad prohibendum unum potius, quam aliud: cur enim tenetur Deus prohibere mendacium, & non deambulare: haec autem ratio alla esse non potest, quam malitia moralis, que intrinsecus est in uno, & non in alio, nam ex parte prohibendorum nihil potest Deum ad prohibendum necessari, nisi sola malitia moralis, hanc enim Iohannes Deus necessario odit. Rely. si fieri sit de lege positiva, si obiectum est in obiectu obedientie, quae est in obiectu praeceptum, si obiectum est in obedientia, quae est in peccato, & non in obiectu virtutis, & generica ratio virtutis, que reperitur in quibuslibet virtutibus, & non in aliis, unde lolet appellari obedientia generalis, ac etiam iustitia legalis, quatenus in qualibet virtute est aliqua ratio iusti, & adequata cum recta ratione; quo etiam sensu est contra deum, quodlibet peccatum esse iniurit, & inobedientiam, proutque opponitur iustitia, & obedientie predicto modo acceptis, & ita predictum de inobedientia docet D. Bon. loc. cit. pro quo vide dicta dis. precep. num. 161.

Sed Dices, id quis moraliter peccat, quia facit contra aliquam legem, id eo ipso, quod facit contra legem Dei eternam: Cur autem legi naturali necessario prohibetur in obiectu, & non illud, non illud malitia moralis, que intrinsecus est in uno, & non in alio, aliquo malum morale, leu peccatum non constitueretur formaliter per oppositionem ad legem Dei eternam, ut autem Deum malitia naturalis oppida naturali honestati superiora explicatur. 162. dis. precep. num. 169. unde fallum est, quod Deus solus malitiam moraliter necessario averteret: nam etiam naturalis in honestate aliquis actus est sufficiens obiectum odii ejus, ratione cuius potest cum prohibiture, scilicet contra naturalis honestas est sufficiens obiectum amoris ejus, ratione cuius potest illum praecepere.

Tertio arguitur, nam ad Rom. 1. habetur, qui sine lege peccaverunt, tunc lege peribunt, ergo datur peccatum sine lege, & Aug. lib. arb. c. 3. contentus Evidio ascenit adulterium non esse malum, quia prohibitus, sed in contraria. Et Scot. dis. 27. cit. at praecepta prima tabula esse omnino indipendebili, & nonnulla est probita, quia mala. Deinde peccatum viriale est proprii peccatum, & malum in genere mortis, & tamen non est contra legem, ut air. Scot. dis. 21. q. ad 2. Denique lex naturalis non videtur proprii habere vim obligandi, sed tantum dirigendis hoc enim tantum videtur a potestate fecerit, sed contra hanc agendo male formaliter agit; ergo taliter ad rationem peccati non requiritur, quod in contra legem obligantem, & ab aliquo (superiori) statuam. Rely. Paulini ibi non loqui de omni lege, id est de sola lege Mosaicam, ut docet Aug. in psal. 1. 8. concion. 5. & lenitus est gentiles, qui non habent legem Mosaicam, nec proinde eijs observantiam sunt obligati: adhuc per legem naturaliter ipsi nostam peccaverunt, & quemadmodum sine lege scripta peccaverunt, ita sine lege puniuntur. Augustinus autem loc. cit. vel non afficit, cum c. 6. dicat adulterium, ac omne aliud peccatum esse formaliter tale, quia contra legem, vel si id afficit, intelligi debet de prohibitione iuris positivi, non autem naturalis, & in codem lenitus loquitur Scot. loc. cit. ut satis clare seipsum

ARTICULUS TERTIUS.

Argumena contra secundam Conclusionem.

Quinto, contra secundam conclusionem arguitur Faber dis. 1. de penit. cap. 6. probando, quod quiquid est bonum dicitur, quia est voluntate a divina voluntate, & quicquid est malum est tale, quia ab ea prohibitum, si datur aliqua veritas practica, vel aliquod principium practicum verum extrahitur ut hoc crearet rationalem diligere Deum est bonum, & iustum, quod ex lege verum, & non quia voluntate a Deo, vel Deus approbat illud, ut verum ex lege vel non non secundum, quia tunc Deus non est omnisciens, ergo primum? tunc sic, vel voluntates divinae necessarii illud vellet, vel efficit in libertate ejus potest veritatem illam vellet, vel non vellet, si sic, ergo voluntas divina determinat ut necessario ab aliqua extra sic, nec velet.

veller illud contingenter; quod est falsum, & contra communia axioma quod voluntas divina nihil exira per vult necessari, sed omnia contingenter; Tunc quia hinc sequetur, quod voluntas divina non est primum efficiens, neque omnia pendent ab ipsa; tunc enim aliqua veritas datur, quae non penderet ab ea in sua veritate, sed a se ipso; & eodem modo diffundendum est de alia propositione opposita *Creaturam rationalem dicit Deum est malum.*

Respondeo, supponit arguentum loqui de bonitate, & malitia naturali/moralis namque concedimus nos quoque ex legi pendente modo jam explicato dico Deum apprehendere illud primum principium practicatum, ut verum ex antecedenter illud quemcumque actum luce voluntatis per scientiam, quae dicitur simplicis intelligentia, quae veritas, & restituto illius definitio ex intrinseca natura Dei, & bonitate, ad proinde est ex se necessario verum, & ad illud divina voluntas necessario determinat, sicut enim non potest facere divina voluntas, quod prima principia in speculabilibus non sint vera, ita in moralibus, quod non sint recta; unde inquit Doctor qu.4. q.4. proleg. Q. voluntatem divinam in ordine ad necessaria, non est primaria regulam, sed a divina intellectu regulari, cui ex sua perfectione necessario se conformat, & idem replicat i. disp. 39. qu. un. §. contra, & quol. 4. §. hic intelligendum, ubi dicit propositiones necessarias tales esse, & cognosci ut tales independenter a divina voluntate, aliquo non essent necessaria, sed contingentes. Vnde gratia concedo divinam voluntatem necessaria principium illud velle, & necessari est ad illud ut determinare, & cum dicitur divinam voluntatem nihil exira vel le volle necessario, sed contingenter, competit utrum omnino intelligi, ut voluntas divina voluntate rebus pendere in intellectu, & volendo quia non mouentur ab eis ad intelligentiam, & voluntatem, ab effectu divina. Ad Conf. dico quod scientia Dei, & eius voluntatis ut utique causa tecum ad extra, sed diversimode, illa quoad esse possibile, ita quoad esse actualis existentes, & ita solum sequitur, ut sicut divina voluntas sit causa voluntatis rerum praesidio quod eius actualiter existentiam.

Sexto, arguit Faber ulterior multipliciter, omnis actus Dei 90 ad extra liber est, cum nihil ad extra eum necessiter, ergo potest abstinere a lege prohibitive hos vel illos actus, in modo ferre legem eisdem actus praeposcentem. Tunc 2. quia potest facere res aliect, quam ordinavit ergo potest facere, quod actus, qui modo sunt peccata, & mali, non sunt mali, sed boni. Tunc 3. in inferno datur ominus Dei, & tamen ibi non est peccatum, quia damnati nec merentur, nec demerentur, ergo ex natura rei non est peccatum. Tunc 4. si Deus non decidet praecepta prime tabula liborum sicut creatura diligere, vel odire lapidem. Tunc 5. non implicat ominus Dei esse bonum si minorum sicut sit Deo praeceptum; ergo si praecludatur ab eius prohibitione, non erit illicitum, probatur assumptionem, nam bonum quod est praedicatum illius propositionis, non est negatio odii Dei, quia bona significat perfectum, vel convenientem, ominus Dei significat nonconvenientem quod Deus sit, ergo contradicuntur non opponuntur, neque priuatio, & habitus, neque illius repugnativa inter hos terminos repertur. Tunc 6. quia non datur haec malitia naturalis, eo enim ipso, quod aliquid est malum naturaliter, est non bonus, ergo actus illius non est naturaliter malus sed bonus, quia est quodam positiva existens.

Resp. ex dictis n.8. quod licet poterit Deus absoluti non prohibere actum ominus Dei ea prohibitione, quae si per imperium liberum, & est externa prohibito per revelationem, & legem positivam de Deo latam, tamen abstinere non potest a prohibitione interiori, sed declarata: Ex quo tanto magis repugnat potuisse ferre legem eos actus praeposcentem, quia liber sit ad ponendum, vel non ponendum, quodcumque ad extra, ex suppositione tamen quod liber est creet hominem, necessari est, ut eum ordinare ad eum, ut ad finem, & dominum, & gubernatorem, nec potest eum ab hac lege eximere, quia id est contraria sua, in intellectu perficietur, & liber est facti hominem, sed non liber est rationalem, vel risibilem, quia essentia resum immutare non potest, bene tamen existentias ut docet Scotus disp. 32. q. un. B. Dices si Deus ominus sit, & idolatriam prohibere nequit, quia id est contra suam perfectionem, ergo actus illius ante prohibitionem Dei essent mali moraliter; id est enim prohibentur, quia perfectioni Dei obviant, quod ad malitiam divinum non accipit cognoscere a rebus; ergo res non sunt in rerum natura, neque habent tales, & tales proprietates, quia sic ex se finit, sed quia Deus prius intelligit illas sub hac, vel illa entitate, & circumstantiis, ergo bonitas, & convenientia, vel inconvenientia rei ad rem id est in rerum natura, quia est a divina voluntate voluta. Conta quia scientia Dei est causa rerum ad extra similum cum voluntate divina: ergo voluntate divina est causa bonitatis rerum ad extra.

91 Resp. negando assumptionem absolute prolatum, licet enim veritas propositionem necessariatum ab intellectu divino pendent in genere efficientis causa, adhuc tamen euan pendent ex

quicquid sit de antecedente quoad 2. partem, an scilicet, damnati peccant omodo Deum, de quo Scot. art. 2. q. 7. queat ut dicatur quod illi actus est saltus malus malitia naturali. Ad 4. negatur assumptum de culpa saltus malitia naturali, sicut ominus Dei ad hoc fore malum naturaliter; & omnino statim est patet, adducere a Deo, & lapide; Deus enim cum sit summum bonum, rationem in se habet omnis voluntatis, sibique repugnat nobilitas. Ad 5. nego antecedens, ad probationem nego, predicatum illud, non esse negationem saltus implicite odii Dei; cum enim bonum nil aliud sit, quam omnium convenientium aggregatio, Deus autem ex natura sit ut obiectum dicunquies odii, & notificationis, sequitur bonitatem omnino repugnare a parte rei odio Dei, & per consequens includere negationem odii. Ad ult. verum est assumptum de malitia naturali opposita bonitati primaria, quae convertitur cum ente, & propriis dicitur bonitas existens, & trahendens ratione de ea, sicut opponitur bonitati secundaria, & accidentali quae non convertitur cum ente, ita Scot. 2. disp. 40. A. de qua duplicitate bonitatis agit etiam quol. 18. q. de primo, & nos late egimus disp. 5. Met. quol. 10.

92. Ex qua doctrina confat, quam immerito Vulpes disp. 127. cit. art. 2. num. 6. redarguit Herrera, ut quod dixerit disp. 29. quod art. 4. concil. fi nulla prorsus est lex preceptiva, non est hoc facieendum, nullum futurum malum in genere moris, sed tantum in genere naturae; ipsum inquit, redarguit Vulpes, quia ominus Dei in genere entis, vel qualitatibus, est in sua natura actus bonus, quia ut sic estens potissimum, & solum in genere naturae dicitur actus malus obiectivus in ordine ad legem naturae, scilicet, naturaliter notata ex terminis; ex quo infer quod ablatum omni lege, non potest tollit opine malum in genere moris, sed etiam malum in genere naturae, quia peccatum in genere naturae est contra legem naturaliter notam. Immerito autem ipsum redarguit, quia ut dictum est ab initio questionis num. 6. lex naturae, & lex naturalis proprii loquuntur, non debent; quia lex naturalis est proprii lex, cum non tantum sit indicans, sed etiam imperans, & obligans; ex vero naturae cum non importet, nisi iudicium divini intellectus, qui est totius naturae mentura, non habeat proprii vim legis cum tantum sit indicans non imperans, prohibitory namque, que facit actum prohibitor moraliter malum, est actus divina voluntatis, aut intellectus practici motu a voluntate, ac proprieitate, sed quod est in cognitione speculativam scientie simplicis intelligentiae, iudicium vero illud speculativum reprobans ominus Dei modum indicativi, constitutus illud malum durat in genere naturae; nec refutat actum ominus in genere entis, & qualitas esse natura sua bonum, hoc enim vales tantum de bonitate naturali primaria, non vero de secundaria, que explicata est n. 76. etenim malus in genere naturae malitia huius secundariae bonitatis opposita, que dicitur accidentalis, quam malitiam explicat disp. 5. Met. quol. 3. n. 309. 310. 311.

93. Quares. An per impossibiliter non est Deus, nec aliqua lex divina prohibens malum & possibiliter efficeret creaturam intellectus recte dicitur ab operantibus, num in tali calu adhuc datur peccatum, & malum morale. Aliquis negat hypothesis, velut implicatorum per locum ab intrinsecu, quia si Deus non est, nec etiam est in nobis lex naturalis, quae est participatio legis aeterna, unde si nulla efficit lex aeterna; ita nullum fuisse in nobis ratio est, tamen existet rationis dictamen, quod in tantum sit esse, ita ut eius participatio, ita Alvarez par. 2. disp. 130. Vulpes vero art. 2. cit. admittit hypothesis, ut implicatorum solum per locum extrinsecum, non vero intrinsecum; & inquit, quod sicut in tali calu tolleretur peccatum theologicum, quia nulla extaret divina lex peccata prohibens nec temporalis, nec eterna; adhuc tamen existet peccatum philosophicum contra reatum rationem; Alii dicunt quod sive hypothesis implicat per locum extrinsecum, sive intrinsecum, si contentatur adhuc remanere peccatum, & malum in genere moraliter secundum efficit, quod tunc recta ratio in homine, secundum quam iudicatur aliud esse bonum aliud malum, efficit lex aeterna, vel naturalis, sive formaliter, sive aequivalenter; sed adhuc in tali calu malum morale dicitur tale, quia contra legem.

Verius tamen dicendum videtur, quod dato calu implicatorio, sive per locum intrinsecum, sive per extrinsecum tamquam, tunc non futurum peccatum, & malum morale; quia in eo calu nulla est lex, siquidem, ut supra dictum est, ratio nostra non est lex, sed tantum applicatio, & proportionatio legis suppositionis; quare cum in eo calu nullus existet superior, nec ultra ejus lex a dictamine rationis proponenda; plane nihil posse omitti contra rationem, quia rite nec ipsa dirigeret, nec obligaret, cum iam diriguntur, & obligant totaliter a lege aeterna habent; sed in eo calu omnis actus efficit indifferens, & ut alius apprehendatur ratione, id est in genere moris nullum efficit peccatum, de qua re videtur est Palavincus disp. 9. quol. 1. art. 5. ubi hoc idem efficaciter probat pluribus viis, sed

QUESTIO QUARTA.

An possit dari peccatum omissionis absque omni actu.

D 94. e omisssione voluntatis duo disputari solent, primum est an possit dari pura omissione libera; alterum est, an pura omissione libera possit esse peccaminosa; & quidem haec secunda questione (upponit omnino decimationem primam; omissione enim non potest esse peccatum, nisi aliqua ratione sit voluntatis, & libera; aliquid enim intantum est peccatum, in quantum est voluntarium, ut capitulo diximus ex Agustino, unde si dari non possit esse peccatum, nisi omnis libera sine interventione aliquius actus, qui causa existat, conqueritur dari non posset pura omissione peccaminosa, quia non est libera; si vero semel admittatur dari posse puram omissionem libertam in voluntate sine omni actu, facile est defendere dari quoque posse peccaminosam; quia enim omisssio libera est actus praeceptum, non adimpler praeceptum, quod potest, & debet adimplere: ergo peccat iuxta illud Iacobus scientia bona facere, & non faciens peccatum est illi, & Lucas 7. servus sciens voluntate domini, & non faciens via pulabit multis. Tunc quia omittitire peccaminosam est non ageatur actum debitum, qui posset fieri, ergo si semel voluntas potest libera non agere actum debitum, abique eo quod illius actum non positivum exercitat, qui talis omissionis causa existat, sed tantum pravedat se debere exercere, & non exercitat poterit conqueritur peccare. Posse vero dari puram omissionem abque omni actu iam pridem determinavimus disp. de anima qu. 4. art. 2. quare si presenti restat altera questione determinanda, an dari possit pura omissione, quae non tantum est libera, sed etiam peccaminosa, etenim non definit, qui puram omissionem libertam admittit esse possibiliter, & adhuc negant esse posse peccaminosam, ita enim nonnulli Thomistæ cam Gaet. quol. 6. art. 3. disserunt, qui dixit Angelus posuisse in primo intenti habere puram omissionem, non tamen posuisse peccare, quia ad hoc requiritur posse deordinatio.

Vero paterne sensus questionis, recolendum est, quod disp. cit. de anima num. 63. quod cum queritur, an possit dari peccatum omissionis sine omni actu, non est sermo de actu intellectu, hunc enim necessario requiri facient omnes, siquidem sine cognitione obiectum proponere nihil potest esse voluntarium, nec conqueritur peccatum, quare certum est ad peccatum omissionis requiri actum intellectus obiectum proponentes, & obligationem praecepti explicite, vel latenter impliciter, sed sermo de actu voluntatis, ut sensus queritur, an possit dari pura omissione sine quocumque voluntatis actu, qui causa illius existat directe, vel indirecte, ut ibi explicatum est. Item non est quodlibet de modo regulariter, & ordinariè peccandi omisssive, facient enim omnes omissionem culpabilem regulariter, & ordinariè ab aliquo actu voluntatis ori, directe, seu ex professo, vel latenter indirecte, qui antecedenter, aut concomitantem ad omissionem habent, tamen enim negligere solet, quod excepit praecepto incumbit, nisi quia vult aliud agere, quod est incompositibile cum observatione praecepti, nec est ratione; Alii dicunt quod sive hypothesis implicat per locum extrinsecum, sive intrinsecum, si contentatur adhuc remanere peccatum, & malum in genere moraliter secundum efficit, quod tunc recta ratio in homine, secundum quam iudicatur aliud esse bonum aliud malum, efficit lex aeterna, vel naturalis, sive formaliter, sive aequivalenter; sed adhuc in tali calu malum morale dicitur tale, quia recte ratione.

Prima sententia negat dari posse peccatum omissionis sine omni actu, contendens semper requiri aliquem actu ad omissionem peccatum, ita Alensis, Caier, Capreolus, Banies, Vichoria, Zumel, Valquez, Suarez, Lorca, Montesin, Lezana, Serra, Faber ex nostris, & illi Thomistæ passim; sed non omnes tenet modum explicari; aliqui enim dicit hoc afferunt, quia potest peccatum omissionis in sua essentia, & ratione formaliter includere aliquem actu, atque idem voluntationem per se, & essentialiter petere actu, ut peccaminosa dicatur;